
Yyterinniemen Kokemäen- jokisuiston osa-alueen lietetatar- ja paunikko- selvitys 2023

SISÄLLYSLUETTELO

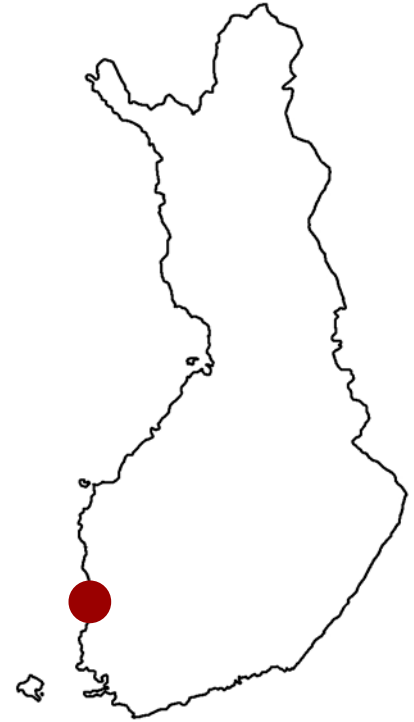
Johdanto	3
Raportista	3
Selvitysalueen yleiskuvaus	3
Työstä vastaavat henkilöt	3
Lietetattaren ekologiasta	5
Paunikon ekologiasta	5
Tutkimusmenetelmät	5
Epävarmuustekijät	6
Tulokset ja päätelmät	7
Kirjallisuus	10

*Tähän raporttiin suositetaan viittaamaan seuraavasti:
Ahlman, S. 2023: Yyterinniemen Kokemäenjokisuiston osa-alueen
lietetatar- ja paunikkoselvitys 2023. Ahlman Group Oy.*

JOHDANTO

Tämä raportti esittelee Porin kaupungin Ahlman Group Oy:ltä tilaaman Yyterinniemen Kokemäenjokisuiston osa-alueen lietetatar- ja paunikkoselvityksen tulokset, joita voidaan hyödyntää alueen maankäytön suunnittelussa.

Porin kaupunki laatii Yyterinniemelle hyvin laaja-alaista osayleiskaavaa. Tämä lietetatar- ja paunikkoselvitys on yksi kaavoituksen taustaselvitys, jonka tarkoituksena oli selvittää alueella olevat kohdelajien kasvupaikat ja arvioida niiden runsauksia. Kaavan laadinnan lähtökohtana on muun muassa hahmottaa asutuksen mahdolliset laajentamissuunnat, matkailupalveluiden kehittämisen (Yyterin sannot) alueita, satamatoimintojen ja teollisuuden tilatarpeita sekä energiaratkaisujen ja liikenneyhteyksien turvaamista ja kehittämistä. Lisäksi suiston alueelle on suunniteltu ruoppaus- ja niittotoimia, joiden vuoksi lietetatar- ja paunikkokasvustot oli tärkeää selvittää.

RAPORTISTA

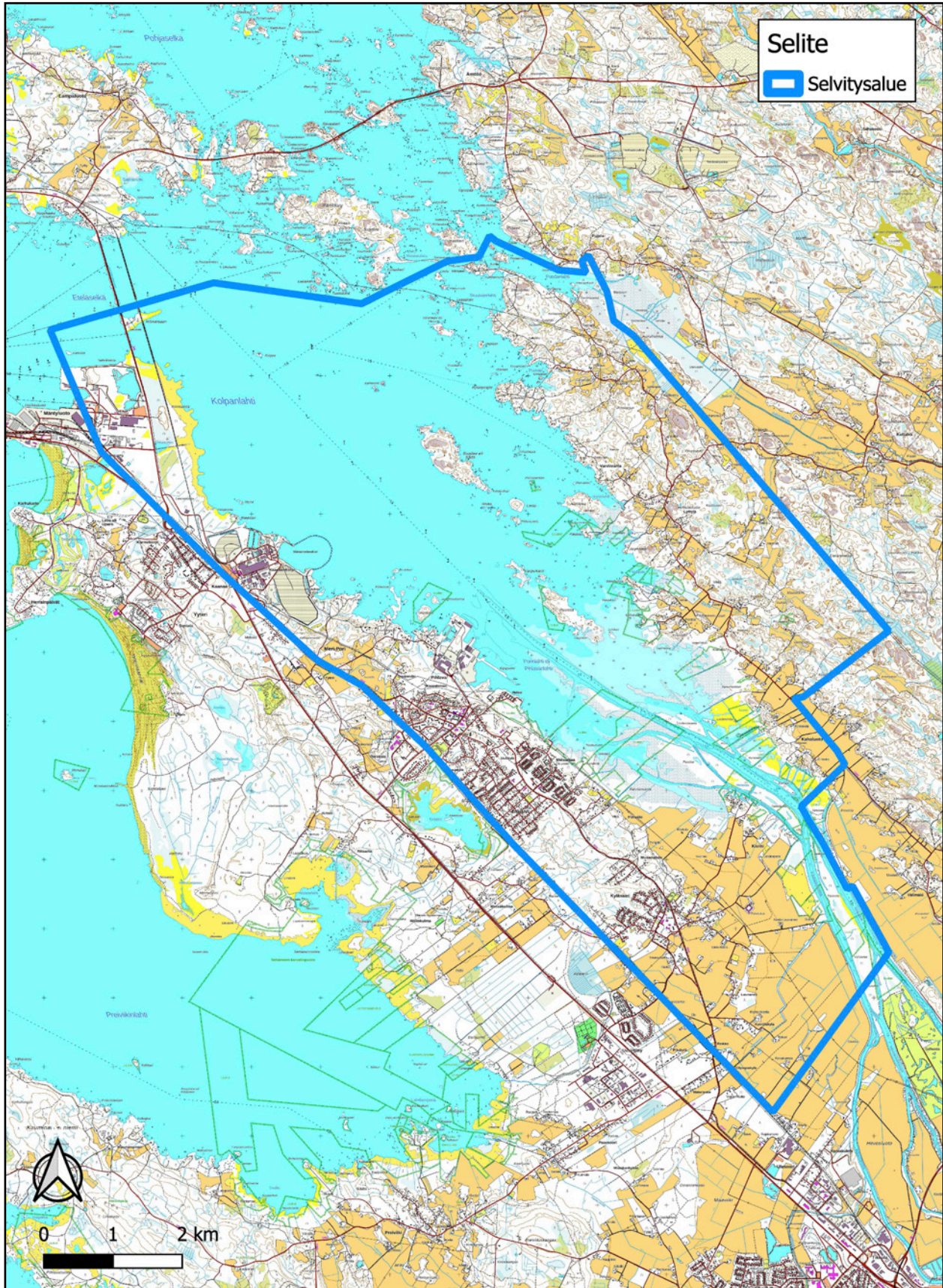
Tässä raportissa esitetään heinä–elokuussa vuonna 2023 toteutetun lietetatar- ja paunikkoselvityksen tulokset. Raportti käsittää yleis- ja pohjatietojen lisäksi kuvaukset tutkimusmenetelmistä sekä inventointien tulokset ja mahdolliset maankäyttösuositukset.

SELVITYSALUEEN YLEISKUVAUS

Yyterinniemen Kokemäenjokisuiston osa-alue sijaitsee lähimmillään noin viisi kilometriä Porin ydinkeskustan luoteispuolella. Alue levittäytyy kaakkoisosan Ulasoorista luoteisosan Hilskan- saareen. Alueella on pituutta noin 15 kilometriä. Kokonaispinta-ala on 7 500 hehtaaria (kuva 1), josta maa-aluetta on noin 4 100 ja rakennettua ympäristöä noin 900 hehtaaria. Tutkimusalueella on hyvin monenlaisia elinympäristöjä tavanomaisista talousmetsistä erilaisiin maankohomamisrannikon sukkessiosarjoihin. Merkittävimmän kokonaisuuden muodostaa Kokemäenjoen suistoalue, joka on Natura 2000 -alue. Alueella on hyvin runsaasti kulttuurivaikutusta asuin- ja teollisuusalueisiin sekä maanviljelyyn liittyen.

TYÖSTÄ VASTAAVAT HENKILÖT

Yyterinniemen Kokemäenjokisuiston osa-alueen lietetatar- ja paunikkoselvityksen maastotöitä vastasivat luontokartoittajakoulutuksen käynyt Hannu Lehtonen ja luontokartoittaja Johanna Vesämäki. Raportin laati luontokartoittaja Santtu Ahlman.

Kuva 1. Tutkimusalue (sininen viiva). Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen avoin aineisto 2023.

LIETETATTAREN EKOLOGIASTA

Lietetatar (*Persicaria foliosa*) kasvaa tyypillisesti matalassa vedessä tai märällä maalla. Tavanomaisia kasvupaikkoja ovat avoimet ja tulvavaikutteiset jokisuistot, jokien ja järvien lieterannoilla sellaiset paikat, joissa on liejua savi- tai hietapohjalla. Erityisesti lieterannat ovat sille lajityypillisiä elinympäristöjä. Seuralaislajeina sillä on usein vesirikkoja, paunikkoa ja hapsiluikkaa, jotka kaikki ovat ns. mutayrttikasvillisuutta. Lietetatar kukkii heinä–syyskuussa.

Lietetattaren kanta vaihtelee hyvin paljon vuosittain, riippuen sekä kesän sääolosuhteista että vedenkorkeudesta. Kasvustoissa saattaa olla jopa kymmeniätuhansia yksilöitä. Sisämaassa arvellaan kasvavan vain noin viisi prosenttia kokonaispopulaatiosta, joten kasvustot painottuvat selvästi rannikon jokisuistoihin.

Lietetatar on valtakunnallisessa uhanalaisuusluokituksessa erittäin uhanalainen (EN, Endangered). Lisäksi se on EU:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV laji sekä kiireellisesti suojeltava. Lisäksi se on rauhoitettu koko maassa. EU:n luontodirektiivin liitteen IV mukaisesti lajeihin kuulumisen tarkoittaa, että luonnossa selvästi havaittavien kasvupaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain (78 §) mukaisesti kielletty. IV-liitteen lajit ja niiden elinympäristöt ovat tiukasti suojeltuja (Suomen Lajitietokeskus 2023).

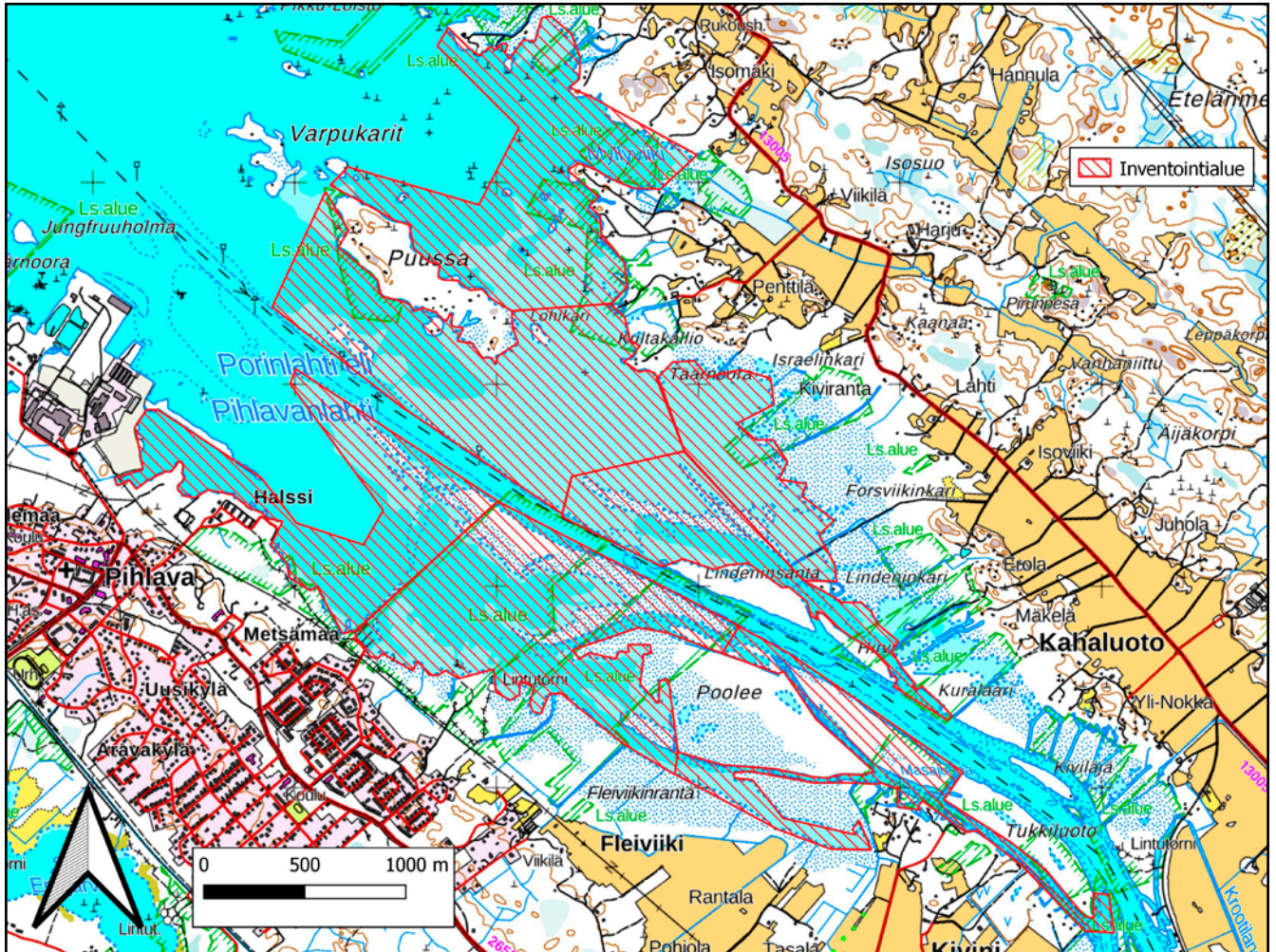
PAUNIKON EKOLOGIASTA

Paunikko eli vesipaunikko (*Crassula aquatica*) lukeutuu ns. mutayrttikasvillisuuteen, jonka kasvupaikkoja ovat muun muassa vedenrajassa olevat saviset ja liejuiset järvenrannat, jokisuistot, laidunrannat ja kalliolätäköet. Erityisesti avoimet tulvarannat ovat sille tyypillisiä kasvupaikkoja. Paunikon esiintyminen vaihtelee vuosittain suuresti kesän sääolosuhteiden ja vedenkorkeuden mukaan.

Paunikko on valtakunnallisessa uhanalaisuusluokituksessa vaarantunut (VU, Vulnerable). Lisäksi se on kiireellisesti suojeltava laji (Suomen Lajitietokeskus 2023).

TUTKIMUSMENETELMÄT

Lietetatar- ja paunikkoselvityksen maastotyöt tehtiin 26.–27.7., 28.7. (2 henkilöä), 30.7., 12.8., 14.8. ja 16.8. Inventointialueeksi määriteltiin lajille potentiaalisimmat kohteet kartta- ja ilmakuvatarkastelun perusteella (kuva 2). Tällaisia olivat erityisesti ne alueet, joissa on monipuolista vesikasvillisuutta. Inventointialueeksi määritellyt kohteet kierrettiin soutuveneen avulla läpi siten, että veneestä havainnoitiin kasvillisuutta jatkuvasti. Kaikista löydöistä merkittiin tarkka havaintopiste GPS-laitteella ja laskettiin/arvioitiin yksilömäärä.

Kuva 2. Tutkitut kohteet (punaiset alueet). Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen avoin aineisto 2023.

EPÄVARMUUSTEKIJÄT

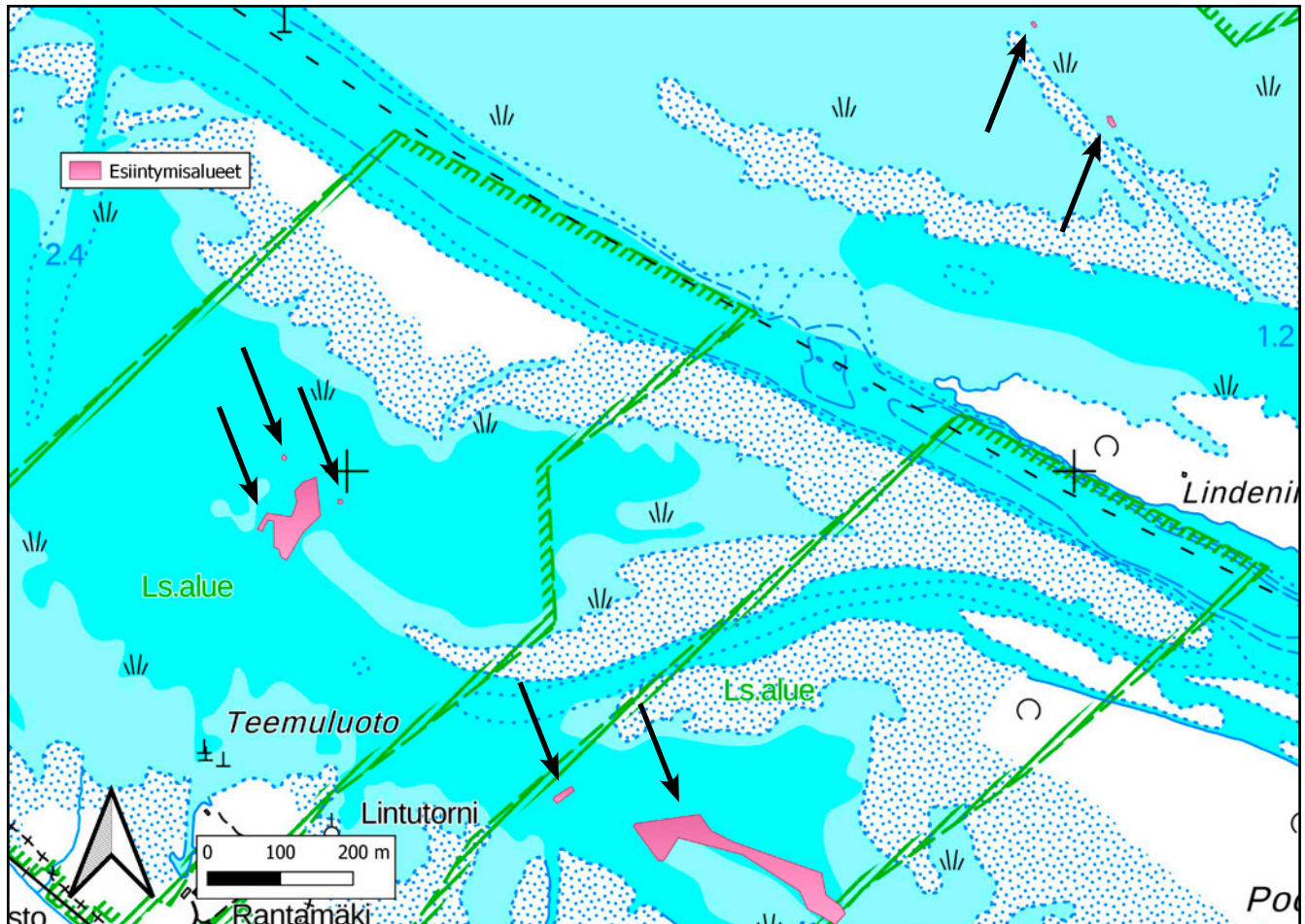
Lietetar- ja paunikkoselvityksen epävarmuustekijät liittyvät pitkälti tiettyjen alueiden vaikeakulkuisuuteen, sillä vesikasvillisuus on paikoin niin mosaikkimaista, että veneellä ei ole ollut mahdollista kulkea kaikkialle. Lajille potentiaalisimmat kohteet saatiin kuitenkin tarkastettua hyvin. Lisäksi tulee huomioida, että tulokset voivat vaihdella suuresti eri kasvukausien välillä johtuen kesän sääolosuhteista ja vedenkorkeudesta.

TULOKSET JA PÄÄTELMÄT

Tutkimusalueelta löydettiin lietetatarta ja paunikkoa kolmelta eri paikalta, joista yksi sijaitsee Karvianjuovan luona, yksi Keskussantojen luona ja yksi Paskastossa (kuva 3). Karvianjuovan esiintymispaikalta löydettiin kolmesta pisteestä yhteensä 23 lietetatarta ja peräti tuhat paunikkoa (kuva 4). Keskussantojen luota löydettiin 35 eri pisteestä yhteensä 1 164 lietetatarta ja neljästä pisteestä yhteensä 16 paunikkoa (kuva 5). Paskastosta löydettiin 31 eri pisteestä yhteensä 2 278 lietetatarta ja viidestä pisteestä yhteensä 11 paunikkoa (kuva 6). Kummastakaan lajista ei tunneta arkistoituja havaintoja ainakaan vuodesta 2010 lähtien suiston alueelta (Suomen Lajitietokeskus 2023).

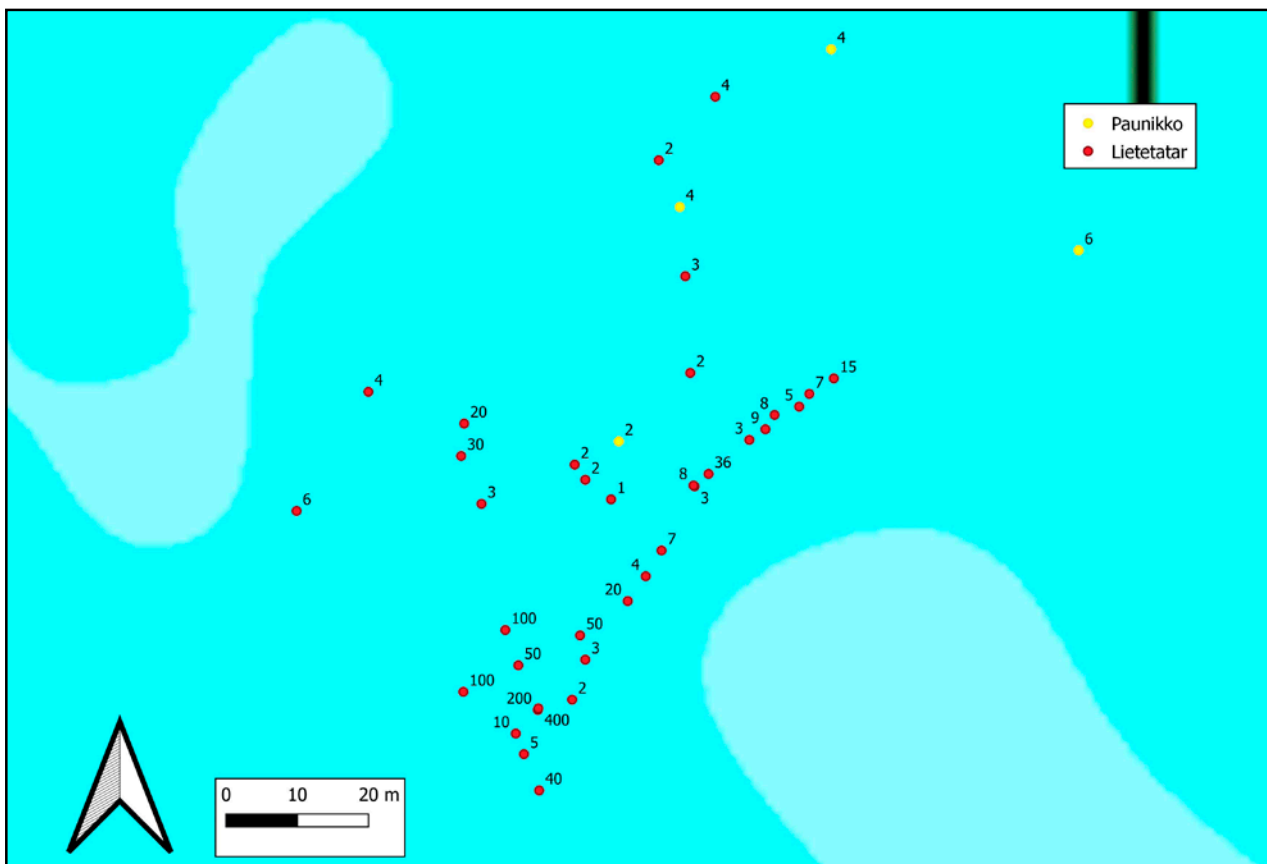
Lietetattaren esiintymispaikkoja koskee EU:n luontodirektiivin liitteen IV myötä hyvin tiukan suojelun velvoite. Käytännössä ei saa tehdä ilman ELY-keskuksen myöntämää poikkeuslupaa sellaisia toimenpiteitä, jotka aiheuttavat kasvustoille heikentymistä. Myös paunikko on kiireellisesti suojeltava laji, joka tulee huomioida asianmukaisesti mahdollisissa ruoppaus- ja niittotoimissa sekä kaikessa maankäytön suunnittelussa. Tuloksia tarkastellessa on kuitenkin huomioitava, että vuosittaiset vaihtelut ovat suuria, joten joinakin vuosina kasvustot saattavat olla huomattavasti suurempia ja joinakin vuosina ne saattavat puuttua jopa kokonaan.

Kuva 3. Kohdelajien esiintymisalueet. Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen avoin aineisto 2023.

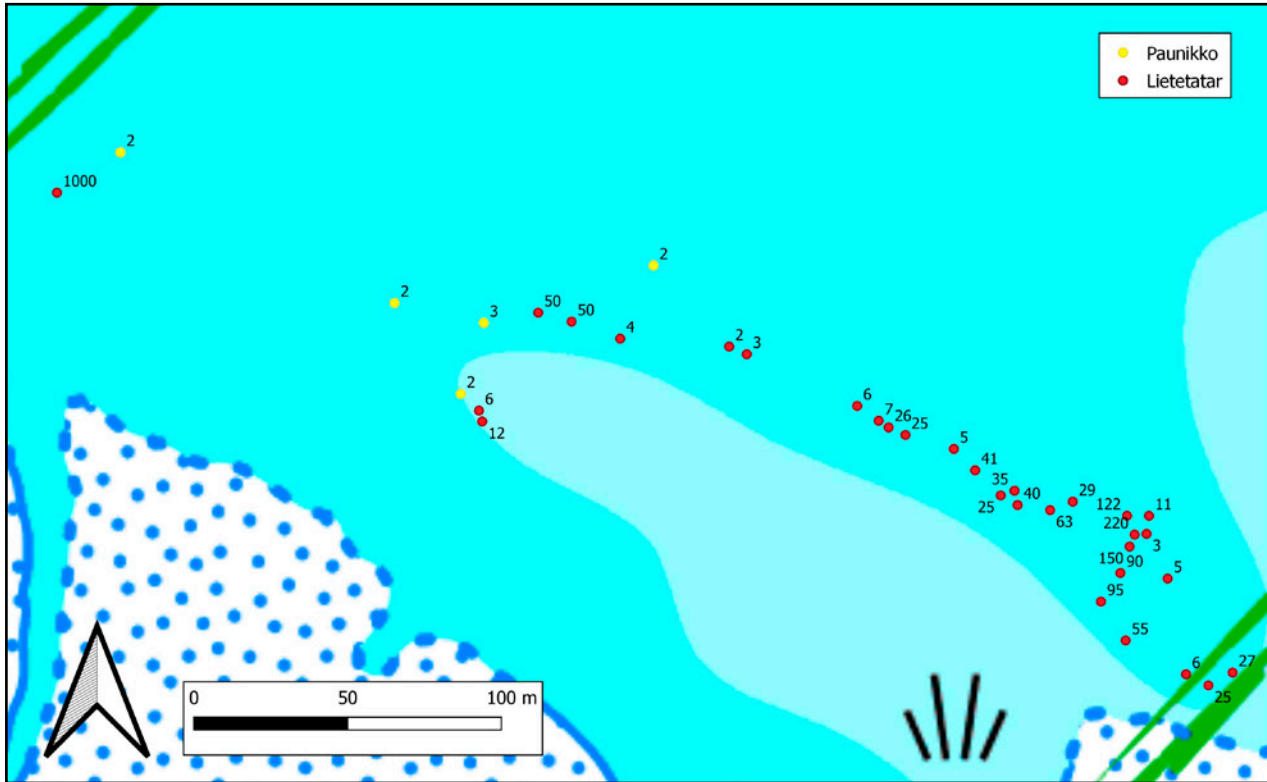

Kuva 4. Karvianjuovan havaintopisteet. Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen avoin aineisto 2023.

Kuva 5. Keskussantojen havaintopisteet. Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen avoin aineisto 2023.

Kuva 6. Paskaston havaintopisteet. Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen avoin aineisto 2023.

KIRJALLISUUS

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U-M. (toim.) 2019:
Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019.
Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Mäkelä, K. & Salo, P. 2021:
Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle.
Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004:
Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa.
Suomen Ympäristö 742. Ympäristöministeriö.

Suomen Lajitietokeskus 2023:
Lietetatar ja paunikko (<https://laji.fi>). Viitattu 30.8.2023.

Söderman, T. 2003:
Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, Y VA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. Ympäristöopas 109. Suomen ympäristökeskus. Helsinki.

Ympäristöministeriö a) luontodirektiivin II, IV ja V -liitteiden lajit
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=9045&lan=fi#a7>.

Santtu Ahlman

Santtu Ahlman
Toimitusjohtaja
Ahlman Group Oy